Museoalan tutkimuspoliittinen ohjelma – Tutkimuksellinen museo

LUONNOS 4.11.2026

Tutkimuspoliittinen ohjelma oli yksi museopoliittisen ohjelman Mahdollisuuksien museo (2018) toimenpide-ehdotuksista. Nyt käsillä oleva museoalan tutkimuspoliittinen ohjelma (TUPOLI) on syntynyt suomalaisella museokentällä tunnistetusta tarpeesta ja vuosina 2024–2026 erilaisissa aihetta käsittelevissä tilaisuuksissa käytyjen keskustelujen pohjalta. Ohjelma on kirjoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänannon pohjalta. Tehtävänanto on annettu museoalan ammattilaisista koostuvalle työryhmälle yhteisessä tapaamisessa syyskuussa 2025.

Työskentely käynnistyi museoyhteisön sisältä käsin kesällä 2023, kun ryhmä pääkaupunkiseudun museoita alkoi kokoontua ja keskustella aiheesta. Museoiden ja tutkimuksen suhde nousi samoihin aikoihin esiin muissakin yhteyksissä, esimerkiksi valtakunnallisten museopäivien pääteemana Jyväskylässä vuonna 2024. Tätä edelsi varhaisempi, jo vuonna 2016 järjestetty Museot ja tutkimus -seminaari, joka oli saanut hyvän vastaanoton museokentällä. Tarve museoalan tutkimuspoliittiselle ohjelmalle jäsentyi entisestään seminaarissa, jonka työryhmä ja Museovirasto järjestivät yhteistyössä tammikuussa 2025.

Ohjelman työstämiseen ovat osallistuneet intendentti Susanna Aaltonen (KAMU Espoon kaupunginmuseo), tutkija Eeva Kotioja (Vantaan kaupunginmuseo / Helsingin yliopisto), intendentti Marja Lahelma (Kansallisgalleria/Ateneum), kehittämisjohtaja ja museologian työelämäprofessori Leena Paaskoski (Suomen Metsämuseo Lusto / Jyväskylän yliopisto), johtava tutkija Leena Svinhufvud ja tutkimuspäällikkö Petteri Kummala (Arkkitehtuuri- ja designmuseo), tutkimuspäällikkö Minna Sarantola-Weiss (Helsingin kaupunginmuseo) ja projektiasiantuntija Iisa Aaltonen (Tutkimuspolitiikan muistilista -hanke). Työskentelyyn osallistuivat alkuvaiheessa myös Museovirasto ja Suomen kansallismuseo, sekä ryhmän mentoreina toimineet Timo Tuomi ja Leena Hiltula.

Ohjelmaa on kommentoinut ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet museologian apulaisprofessori Johanna Enqvist (Jyväskylän yliopisto), kehittämisjohtaja Pirjo Hamari (Museovirasto), toimitusjohtaja Petra Havu (Suomen museoliitto), museopalveluiden päällikkö Sami Louekari (Vantaan kaupunginmuseo) ja museonjohtaja Miia-Leena Tiili (Helsingin yliopiston Tiedemuseo Liekki).

Ulkopuolisina asiantuntijoina ohjelmaa ovat kommentoineet Euroopan ja maailman historian professori Leila Koivunen (Turun yliopisto), Suomen ja Pohjoismaiden historian professori Anu Lahtinen (Helsingin yliopisto) ja yliopistonlehtori Anna Rastas (Tampereen yliopisto). Ohjelmaa on kommentoinut myös verkostokoordinaattori Valtteri Korva (Museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto TAKO ry). Ohjelmaan on pyydetty kommentteja museokentältä kyselyllä, joka julkaistiin Museoposti-sähköpostilistalla.

Sisällysluettelo

Johdanto *2*

Tausta ja motivaatio **2**

Tavoitteet ja tehtävänasettelu **4**

Museot ja tutkimus *6*

Tutkimuksellinen toimija **6**

Tutkimusaineiston tuottaja **7**

Tutkimusaineiston tarjoaja **8**

Tutkimuksen tekijä **9**

Tutkimuskumppani **10**

Tutkimustiedon esittäjä ja välittäjä **11**

Museoiden tutkimuksellisuuden kehittämisen edellytykset *12*

Museoiden ja museoammattilaisten tutkimusosaaminen **12**

Organisaatio ja strategiat **13**

Resurssit **13**

Rakenteet **14**

Yhteenveto *14*

Toimenpiteet *15*

Lähteet ja kirjallisuus *15*

Johdanto

Tausta ja motivaatio

Tutkimus on kansainvälisen museomääritelmän (ICOM 2022) ja museolain (2019/314) mukaisesti museoiden keskeinen tehtävä. Tutkimus liitetään usein kokoelmien keräämiseen, tallentamiseen, luettelointiin ja käyttöön, mutta todellisuudessa se nivoutuu tiiviisti kaikkeen museotyöhön. Museot tutkivat, tallentavat ja tarjoavat tutkimusaineistoja, välittävät tutkittua tietoa ja muodostavat tutkimukseen liittyviä kumppanuuksia. Tutkimus on museotyön perusta, mikä vaikuttaa osaltaan museoiden yhteiskunnassa nauttimaan laajaan luottamukseen.[1]

Museopoliittinen ohjelma *Mahdollisuuksien museo* (2018) esittää luvussa "Museoiden kokoelmat esille ja käyttöön" yhtenä toimenpide-ehdotuksena tutkimuspoliittinen ohjelman laatimisen

[1] *Luottamus & Maine* 2026; Grotz & Rahemipour 2024; Dickenson 2021; *Förtroende för Sveriges museer* 2024.

”museoiden kokoelma- ja tietovarantojen tutkimuksen edistämiseksi ja museoiden ja yliopistojen tutkimusyhteistyön kehittämiseksi.”[2] Tarve tutkimuspoliittiselle ohjelmalle on siis jo pitkään ollut tunnistettu.

Museopoliittinen ohjelma nostaa tutkimuksen ja tutkimuspoliittisen ohjelman laatimisen esiin nimenomaan kokoelmien yhteydessä ja rajaa sen museoiden kokoelma- ja tietovarantojen tutkimukseen sekä museoiden ja yliopistojen väliseen yhteistyöhön. Tutkimuksen merkitystä museoille ja museoiden käyttäjille tulee kuitenkin tarkastella avarammin. Tutkimuspoliittisessa ohjelmassa näkökulmaa laajennetaan. Museoiden tutkimuksellisuus ymmärretään kaikkea museotyötä läpäiseväksi toimintatavaksi, joka liittyy kokoelmien lisäksi näyttelyihin, yleisötyöhön, oppimiseen, kulttuuriympäristöihin, digitaalisiin palveluihin, dokumentointiin, tietopalveluihin, kumppanuuksiin ja yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen.

Museoiden suhde tutkimukseen kytkeytyy laajempiin ajankohtaisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Se on esimerkiksi noussut vahvasti esiin, kun odotukset museoiden suuremmalle yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle, tutkitun tiedon luotettavalle välittämiselle, tiiviimmälle sidosryhmätyölle sekä yksilöiden ja yhteisöjen osallisuudelle ovat kasvaneet.

Kansainvälisessä museomääritelmässä (ICOM 2022) tutkimus on nostettu museoiden tehtäväluettelon kärkeen, ja tutkimuksesta on tullut itsestäänselvyyden sijaan lisääntyneen huomion kohde.[3] Ymmärrys tutkimuksen luonteesta on laajentunut asiantuntijakeskeisestä kokoelmien tutkimuksesta kattamaan moninaisia tiedontuotannontapoja yhdessä erilaisten yhteisöjen, yleisöjen ja monitieteisen ammattilaisjoukon kanssa.[4]

Museoiden rooli kulttuuriperinnön moninaisten tulkintojen edistäjänä sekä tutkimuksellisen työn moninaisuuden arvostajana on tunnistettu niin ikään museotyötä ohjaavissa eettisissä säännöissä.[5] Tutkimus kytkeytyy keskeisesti moniin ajankohtaisiin museoalan kysymyksiin esimerkiksi museo-objektien omistajuuksista ja repatriaatiosta.

Suomessa museoiden kiinnostus tutkimukseen ja tutkimuspolitiikkaan on näkynyt viime vuosina muun muassa aiheesta järjestetyissä tilaisuuksissa ja sitä käsittelevissä julkaisuissa. Kysymys tiedon alkuperästä ja käytöstä on myös saanut uutta merkitystä tekoälyn ja tiedon tarkoitushakuisen vääristelyn lisääntymisen myötä erityisesti politiikan kehyksessä.

Museoissa tehtävä työ on **tutkimusperustaista** eli tutkimuksen menetelmiä, käytäntöjä ja tuloksia hyödyntävää.[6] Tässä ohjelmassa **tutkimuksella** tarkoitetaan järjestelmällistä, lähteisiin ja aineistoihin perustuvaa tiedon tuottamista, tulkintaa, arviointia ja esittämistä.[7] Museoissa tutkimus

[2] Mattila 2018, 24.
[3] Esim. Rastas 2024, 9; Brulon Soares & Bonilla-Merchav 2025, 36–38. Vuonna 2022 hyväksytyn ICOM:in määritelmän mukaan “Museo on yleishyödyllinen, pysyvä ja yhteiskuntaa palveleva instituutio. Se tutkii, kerää, säilyttää, tulkitsee ja asettaa näytteille aineellista ja aineetonta perintöä. Museot ovat yleisölle avoimia, saavutettavia ja inklusiivisia. Museot edistävät monimuotoisuutta ja kestävää kehitystä. Ne toimivat ja viestivät eettisesti ja ammattimaisesti, yhdessä yhteisöjensä kanssa. Museot tarjoavat monipuolisia oppimisen, ilon, pohdinnan ja tiedon jakamisen kokemuksia.“ ICOM Suomi 2022.
[4] Brulon Soares & Bonilla-Merchav 2025, 36–38.
[5] ICOM 2026, 7-8.
[6] Käytäntöihin sisältyvät esimerkiksi TENK:in ohjeistukset hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). Hyvä tieteellinen käytäntö. https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk (7.10.2026).
[7] Tutkimuksen määritelmä esim. Tieteen termipankki 2026a.

saa monia muotoja akateemisesta tutkimuksesta kokoelmiin, kulttuuriympäristöihin, dokumentointiin, inventointeihin, konservointiin, näyttelyihin, digitaalisiin aineistoihin, yhteisölähtöiseen tiedontuotantoon ja yleisötyöhön liittyvään tutkimukseen.

Tutkimuksellisuudella[8] tarkoitetaan museotyön läpäisevää tutkivaa, kriittistä ja tiedollisesti vastuullista toimintatapaa, joka näkyy siinä, miten museo tekee valintoja, dokumentoi, tulkitsee, jakaa tietoa, arvioi lähteitä, tunnistaa tiedon aukkoja ja tekee tiedontuotannon prosesseja näkyviksi. Koska museot ovat erilaisia, myös niiden suhde tutkimuksellisuuteen ja siihen liittyvät painopisteet vaihtelevat museokohtaisesti.

Tutkimuspoliittinen ohjelma tarkoittaa museoalan yhteisiä linjauksia siitä, miksi, miten ja millaisin periaattein tutkimusta tehdään, mahdollistetaan ja hyödynnetään. **Tutkimuspolitiikka** on organisaatiokohtainen väline tutkimuksen ja tutkimuksellisten painopisteiden, tavoitteiden, vastuiden, resurssien, kumppanuuksien, aikataulujen ja seurannan määrittelemiseen ja näihin liittyvien valintojen tekemiseen.

Tavoitteet ja tehtävänasettelu

Museoalan tutkimuspoliittisen ohjelman (TUPOLI) tavoitteena on määritellä ja konkretisoida museoiden monitahoista suhdetta tutkimukseen sekä käsitellä museoiden tutkimuksellisuuden kehittämisen edellytyksiä museoiden näkökulmasta. Ohjelmassa perustellaan, miksi museot tarvitsevat tutkimuspoliittisia linjauksia ja millaisia vaikutuksia selkeästi määritellyllä ja toteutetulla tutkimuksellisella museotyöllä voi olla yhteiskunnassa. Tutkimuspoliittinen ohjelma parantaa läpinäkyvyyttä, vastuullisuutta ja eettisyyttä sekä selkeyttää ja vahvistaa museoiden asemaa tutkimuskentän toimijana.

TUPOLI linjaa museoiden suhdetta tutkimukseen yleisellä tasolla. Se toimii valtakunnallisena viitekehyksenä, jonka pohjalta museot voivat tehdä omia tutkimuspoliittisia valintojaan ja ohjeistuksiaan. Museot ovat erilaisia, joten ne voivat rakentaa ja vahvistaa tutkimuksellisuuttaan hyvin eri tavoin. Museokohtaisissa linjauksissa voidaan määritellä esimerkiksi tutkimuksen painopisteet, vastuut, organisointi, resurssit, kumppanuudet, laadunvarmistus, museon suhde tutkimuseettisiin periaateisiin ja avoimen tieteen käytöntöihin sekä se, miten museon toteuttamaa tutkimusta seurataan ja arvioidaan.

Yksittäisten museoiden osalta toivomme, että TUPOLI kannustaa museoita laatimaan omia tutkimuspolitiikkojaan, joiden avulla tutkimuksen näkyvyys, merkitys ja vaikuttavuus museoissa voivat kasvaa. Julkinen tutkimuspolitiikka myös lisää toiminnan läpinäkyvyyttä ja mahdollistaa uusia kumppanuuksia. Museoiden omien kirjallisten tutkimuspolitiikkojen aikaansaamiseksi olemme tehneet käytännönläheisen ohjeistuksen.[9]

[8] Tutkimuksellisuudesta/tutkivasta oppimisesta esim. Tieteen termipankki 2026b Tutkiva oppiminen (kasvatustieteet).
[9] Museoiden tutkimuspolitiikan muistilista, 2027.

Kuva 1. Tutkimuspoliittisen ohjelman pohjalta laaditaan käytännönläheinen *Museoiden tutkimuspolitiikan muistilista*, jonka avulla museot voivat laatia omia tutkimuspolitiikkojaan.

Ohjelmassa tarkastellaan museoiden suhdetta tutkimukseen kuuden näkökulman kautta: museot tutkimuksellisina toimijoina, tutkimusaineiston tuottajina, tutkimusaineiston tarjoajina, tutkimuksen tekijöinä, tutkimuskumppaneina sekä tutkimustiedon esittäjinä ja välittäjinä.[10] Rooli tutkimuksellisena toimijana on sateenvarjokäsite, joka pitää sisällään muut roolit. Lisäksi tarkastellaan museoiden tutkimuksellisuuden kehittämisen edellytyksiä, kuten osaamista, organisaatioita, strategioita, resursseja ja rakenteita. Jokaisessa näkökulmassa avataan lähtökohtia ja esitetään tavoitteita ja toimenpiteitä. Näkökulmat ovat osittain päällekkäisiä ja toisistaan riippuvaisia. Loppuun on yhteenvedon lisäksi koottu konkreettisia toimenpide-ehdotuksia museoiden tutkimuksellisuuden kehittämiseksi ja vahvistamiseksi.

[10] Jaottelu perustuu Leena Paaskosken aloituspuheenvuoroon *Museot ja tutkimus* Valtakunnallisilla museopäivillä 2024, joiden teemana oli Tutkiva museo.

Kuva 2. Museolla on monitahoinen suhde tutkimukseen tai että sitä suhdetta voi hahmottaa monista näkökulmista. Roolit muuttuvat ja monipuolistuvat muun muassa tieteellisten paradigmamuutosten seurauksena.

Museot ja tutkimus

Tutkimuksellinen toimija

Lähtökohta

Tutkimuksellisuus on tässä yhteydessä laaja kattotermi kaikelle museoissa tai museoiden verkostoissa tehtävälle työlle. Rooli tutkimuksellisena toimijana pitää sisällään muut roolit. Tutkimuksellisuus on samalla museon perusta ja asenne, joka takaa museotoiminnan luotettavuuden ja varmistaa sen vaikuttavuutta.

Museoinstituutio on osa kansallista ja kansainvälistä tutkimus- ja tietoinfrastruktuuria. Tutkimuksen keskeinen rooli suomalaisissa museoissa perustuu niin voimassa olevaan museolakiin (314/2019) kuin kansainväliseen museomääritelmään. Museolaissa todetaan museotoiminnan tarkoituksena olevan muun muassa aineistojen ja muita sisältöjä koskevan tutkimuksen edistäminen ja hyödyntäminen sekä aineistojen ja tiedon saatavuuden, saavutettavuuden ja käytön edistäminen.[11]

Tutkimus on läsnä lähes kaikessa museotyössä, vaikka työtä ei tunnistettaisi tutkimukseksi tai tutkimukselliseksi toiminnaksi. Tutkimus tai etenkään tutkimuksellisuus ei rajoitu vain akateemiseen tutkimukseen ja esimerkiksi vertaisarvioituihin julkaisuihin. Museoissa tutkimusta käytetään ja uutta tietoa tuotetaan monimuotoisesti ja käytännönläheisesti sekä kytkeytyen museon yleisösuhteeseen.

Tavoitteet ja toimenpiteet

[11] Museolaki 314/2019 2 § 2 & 3 momentti.

1. Osoitetaan, että museoiden toiminta perustuu tutkimukseen ja tutkimuksellisuuteen. Tuodaan kaikessa museotoiminnassa laajasti ja näkyvästi esiin museoiden tutkimuksellista perustaa ja niiden monitahoisia tutkimukseen kytkeytyviä tehtäviä (Museot).

2. Täsmennetään tutkimuksen ja tutkimuksellisuuden määritelmiä museotyössä. (Museot)

3. Kannustetaan ja motivoidaan museoita laatimaan omia tutkimuspolitiikkojaan. Tuetaan niiden tekemistä tarjoamalla siihen ohjeistusta (Tutkimuspolitiikan muistilista).

Tutkimusaineiston tuottaja

Lähtökohta

Kokoelmatyön tulee perustua tutkittuun tietoon. Se, mitä kokoelmiin tallennetaan, on valinta, jonka tulee perustua tutkimukselliseen näkemykseen. Vallitsevat painotukset tieteenaloilla ja kunkin museon kokoelmapoliittiset linjaukset ohjaavat tallennusvalintoja, jotka taas vaikuttavat siihen, mitä tulevaisuudessa on mahdollista tutkia. Nykyhetken tallentamisessa on sen vuoksi käytettävä yleisesti käytössä olevia kulttuurin- ja taiteentutkimuksen menetelmiä. Kokoelmien tulee tarjota mahdollisuuksia kulttuuriperinnön erilaisiin tulkintoihin monenlaisille käyttäjille nyt ja tulevaisuudessa.

Luettelointi on museo-objekteihin liittyvän tiedon kirjaamista. Laadukas luettelointi on perusta tulevaisuudessa tehtävälle tutkimukselle. Myös aikaisemmin muodostuneissa kokoelmissa tulee pyrkiä kokoelmien museoarvon lisäämiseen. Jokainen museo voi määrittää näihin liittyviä tavoitteitaan omissa kokoelmapolitiikka-asiakirjoissaan, joissa määritellään museon tallennusalueet ja -kriteerit.

Tutkimuksellisuuden tunnistaminen museon toiminnassa auttaa huomioimaan, miten museotyössä muodostuvaa tietoa, joka ei liity suoraan kokoelmiin, käsitellään museossa esimerkiksi tallentamisen näkökulmasta. Museonäyttelyt, museokävijät ja museo itse voivat nekin olla tutkimuskohteita. Oman työn dokumentointi palvelee tulevaisuuden tutkimusta ja museoyleisöä.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Varmistetaan jatkuvuus kokoelmien ja kulttuuriperintötiedon ylläpitämisessä ja huomioidaan se museotyön resursoinnissa. Varmistetaan tuotetun aineiston laadukkuus ja luodaan käytäntöjä luettelointitiedon lähteiden merkitsemiseen. Monipuolistetaan tietoa hyödyntämällä esimerkiksi merkitysanalyysimenetelmää ja yhteisluettelointikäytäntöjä. (Museot)

2. Kannustetaan laadukkaiden kokoelmapolitiikkojen tekemiseen ja lisätään näin kokoelmatyöhön liittyvien valintojen läpinäkyvyyttä. Alueelliset vastuumuseot edistävät kokoelmapolitiikkatyöskentelyä alueillaan. Työskentelyssä huomioidaan mahdollisuus tutkimusverkostojen tunnistamiseen ja muodostamiseen. (Tutkimuspolitiikan muistilista, alueelliset vastuumuseot)

3. Suunnitellaan dokumentointia ja tallentamista yhteistyössä TAKO ry:n kanssa ja tutkimusverkostoissa sekä yhdessä tutkimusaineistojen käyttäjien kanssa. (Museot, TAKO-verkosto, yliopistot)

4. Nähdään museot ja niiden toiminta sekä yleisö tutkimuskohteena ja huomioidaan tämän vaikutukset tiedonhallintaan ja sen saatavuuteen. (Museot)

Tutkimusaineiston tarjoaja

Lähtökohta

Museoilla on ainutlaatuisia primaariaineistoja. Tutkimusaineistojen tarjoajina museoita velvoittaa lakisääteinen tehtävä kokoelmien ja kulttuuriperintötiedon saavutettavuudesta. Museoihin kootut kokoelmat ja arkistot muodostavat tietovarannon ja tutkimuksen teon perustan monille akateemisille tutkijoille ensimmäisiä opinnäytetöitään tekevistä opiskelijoista kokeneempiin tutkijoihin. Lisäksi museoiden aineistoja käyttävät muun muassa viranomaiset, harrastajatutkijat sekä erilaiset yhteisöt ja yleisöt.

Tutkimusaineiston saavutettavuuteen vaikuttavat muun muassa kokoelmien ja muiden aineistojen löydettävyys ja käytettävyys. Kokoelmien käytettävyys edellyttää aineistojen järjestämistä ja luettelointia. Kokoelmatiedon saatavuudesta huolehtiminen ja jatkuva päivittäminen varmistavat museokokoelmien laadun tutkimusaineistoina. Aineistojen löydettävyys edellyttää aktiivista viestintää ja yhteydenpitoa mahdollisiin käyttäjiin. Kokoelmien käyttö vaatii käyttäjiltä osaamista ja ohjausta museoilta.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Tehdään näkyvämmäksi aineistojen tutkimuksellinen merkitys ja potentiaali niin museoiden omassa toiminnassa kuin museon ulkopuolella tehtävässä tutkimuksessa. (Museot, Finna)

2. Lisätään aineistojen tutkimuskäyttöä tarjoamalla kokoelmia ja muita aineistoja aktiivisesti tutkijoille ja tutkimuksen käyttöön kotimaassa ja mahdollisuuksien mukaan myös ulkomaalaisille tutkijoille. (Museot, Finna)

3. Kehitetään yhteisiä tapoja ja verkostoja, joilla museot voivat aktiivisesti innostaa erilaisia ryhmiä käyttämään aineistojaan. Yhtenäistetään ja kehitetään aineistojen tarjoamiseen liittyviä käytäntöjä yhteistyönä museoiden kesken ja yliopistojen kanssa esimerkiksi Finnassa. (Museot, yliopistot, Finna, Museoliitto)

4. Lisätään vuoropuhelua tieteen ajankohtaisista teemoista ja esimerkiksi marginaaliin jääneistä tutkimusteemoista. (Museot, yliopistot)

5. Varmistetaan tiedon pysyvyys ja museon aineistoja hyödyntävän tutkimustiedon palautuminen takaisin museoon. (Museot)

Tutkimuksen tekijä

Lähtökohta

Museoissa tehdään runsaasti monenlaista tutkimustyötä. Kulttuuriperinnön viranomaistehtäviin liittyvä rakennetun kulttuuriympäristön tutkimus, rakennustutkimus, kokoelmatyöhön kuuluvat esimerkiksi valokuva- ja esinetutkimus, konservointi ja luettelointi sekä näyttelyihin ja kuratointiin liittyvä tutkimustyö luovat jatkuvasti uutta tietoa ja auttavat ymmärtämään laajempia kokonaisuuksia ja asioiden välisiä yhteyksiä. Lisäksi monet museot tarjoavat tietopalvelua sekä historiankirjoituspalveluita, jotka täydentävät niiden erityisalaan liittyvää tutkimustietoa.

Haasteena museoissa tehtävässä tutkimustyössä on sen määrittely tutkimukseksi, samoin kuin tutkimusprosessin näkyväksi tekeminen ja tutkimusaineistojen ja -tulosten säilyvyyden turvaaminen. Tiedon saavutettavuus, pysyvyys ja julkaisukanavat vaativat tarkempaa huomiota.

Monilla museoilla on lakiin perustuva tehtävä kulttuuriympäristön, erityisesti rakennetun ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijana. Tehtävän toteuttaminen edellyttää jatkuvaa kulttuuriympäristöön liittyvää tutkimusta kuten inventointia.

Tutkimustyön resurssointi osaksi museoarkea on usein haastavaa. Laadukkaan tutkimustyön tekeminen vaatii aikaa ja pääsyä esimerkiksi tietokantojen ja ajantasaisen tutkimustiedon äärelle. Yhteistyö yliopistojen kanssa parantaa myös museoissa tehtävän tutkimuksen laatua. Museoammattilaiset seuraavat oman alansa tutkimuskenttää ja -suuntauksia sekä soveltavat tätä omassa työssään, minkä takia on tärkeää varmistaa pääsy ajantasaisen tiedon äärelle esimerkiksi yliopistojen kirjastojen tietokantoihin.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Tunnistetaan tutkimuksen rooli museotyössä ja varataan tutkimukselle tarpeelliset resurssit. (Museot)

2. Kehitetään museoiden tutkimukseen liittyviä ja tutkimusta tukevia palveluita ja viestitään niistä. (Museot)

3. Tehdään tutkimustyö ja sen prosessit näkyviksi luotettavuuden lisäämiseksi. Sitoudutaan museoina Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) hyvään tieteelliseen käytäntöön. (Museot)

4. Huolehditaan säilyvyydestä ja eettisyydestä tutkimusaineiston ja henkilötietojen asianmukaisella käsittelyllä. Noudatetaan museotyön eettisiä sääntöjä sekä tutkimuseettisiä ohjeistuksia. (Museot, museoammattilaiset)

Tutkimuskumppani

Lähtökohta

Tutkimuskumppaneina museot voivat tarjota monialaista asiantuntijuutta, omaa tutkimusosaamistaan, hyvin dokumentoituja aineistoja sekä yleisösuhteen. Tutkimushankkeen tietoa voidaan tuottaa tai testata yhdessä yleisöjen kanssa, ja museonäyttely voi toimia kanavana tutkimustiedon julkaisemiselle.

Museot tekevät yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Yhteistyö voi olla esimerkiksi yhdessä järjestettyä opetusta tai aineiston ja asiantuntijuuden tarjoamista kurssille ja yksittäiselle opinnäytetyön tekijälle. Museon tutkimuksellista asiantuntemusta voidaan hyödyntää niin opinnäytetöiden ohjauksessa ja arvioinnissa kuin akateemisen tutkimushankkeen suunnittelussa ja rahoitushakemuksissa.

Museon tutkimuskumppani voi olla myös yhteisö tai yritys, jonka toiminta linkittyy museon kokoelmaan, tallennusvastuualueeseen tai toimialaan. Tällaisessa kumppanuuden puitteissa on toteutettu esimerkiksi kartoituksia, historiantutkimusta tai näyttelyitä. Museot voivat myös itse olla tilaajan asemassa esimerkiksi kulttuuriympäristötyössä. Museoiden on tärkeää tunnistaa tilanteet, joissa asiantuntijuus löytyy museon ulkopuolelta. Museoammattilaisten yhteistyö muiden asiantuntijoiden kanssa parhaan tuloksen aikaansaamiseksi ja velvollisuus konsultoida oman instituutionsa ulkopuolisia asiantuntijoita on mainittu myös museoeettisissä ohjeissa (2026).[12]

Museoilla on erityinen mahdollisuus tarjota tutkimusyhteistyötä, joka toteutetaan osana yleisö- ja yhteisötyötä. Kanssatutkijuudella[13] ja kansalaistieteeseen[14] verrattavalla toiminnalla voisi olla suurempikin rooli osana museoiden osallisuustyötä. Tutkimuspoliittisilla toimenpiteillä voidaan edelleen parantaa erilaisten yleisöjen ja yksilöiden tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua tutkimukselliseen toimintaan ja uuden tiedon tuottamiseen. Museolla on mahdollisuus toimia erilaisten asiantuntijuuden muotojen yhdistäjänä ja välittää kansalaisten ja yhteisöjen ajatuksia tutkijayhteisölle.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Kehitetään kumppanuuksiin liittyviä toimintamalleja ja käytäntöjä. (Museot, museoalan olemassa olevat verkostot)

2. Kartoitetaan museoiden omia tutkimusintressejä tukevia kumppanuuksia. Vahvistetaan valmiuksia yhteistyöhankkeisiin, jotta voidaan luoda pitkäjänteisiä tutkimuskumppanuuksia,

[12] International Council of Museums (ICOM) 2026. ICOM Code of Ethics for Museums, 13.
[13] Kanssatutkimus voidaan määritellä tietämisen moninäkökulmaisuuteen pyrkiväksi lähestymistavaksi, joka huomioi kaikkien osapuolien intressit ja pyrkii purkamaan tutkimuksen perinteisiä hierarkioita. Tietoa tuotetaan yhdessä tutkimusprosessiin osallistuvien kanssa sen sijaan, että osallistujat nähtäisiin ainoastaan aineistojen tuottajina. Tavoitteena on vuorovaikutuksen, avoimuuden ja tieteen yhteiskuntavastuun lisääminen. Kulmala et al 2023, 11.
[14] Kansalaistieteen työryhmä kuvaa kansalaistieteen tieteelliseksi tutkimukseksi, jonka toteuttavat tavalliset ihmiset kokonaan tai osittain yleensä koulutetun tutkijan johdolla. Kansalaistiede haastaa näkemystä osallistujista vain tutkimuksen kohteina, mutta tekijyyden suhteen käsite kattaa erilaisia osallistumisen intensiteetin tasoja. *Kansalaistieteen suositus* 2022, 7–8.

ja tunnistetaan, milloin museon kannattaa itse tehdä tutkimusta ja milloin ulkoistaa sen tekemistä. (Museot)

3. Varmistetaan tutkimuskumppanuuksien jatkuvuus sekä varmistetaan sopimuksin museon vastuut ja oikeudet. Kirjataan selkeästi museon rooli tutkimushankkeessa, jotta yhteistyön puitteissa tuotettu tieto voidaan tallettaa ja julkaista kestävästi ja vastuullisesti. (Museot, Tutkimuspolitiikan muistilista)

Tutkimustiedon esittäjä ja välittäjä

Lähtökohta

Museot esittävät ja välittävät omaa ja muiden tuottamaa tutkimustietoa monin eri tavoin. Museonäyttelyt tarjoavat tutkimustiedolle saavutettavan julkaisukanavan ja tutkijoille vaihtoehtoisia alustoja tutkimuksen julkaisuun.[15] Näyttelyprosessi kokoaa yhteen aineistoja, lähteitä, asiantuntijoita, yleisöjä, yhteisöjä ja tulkinnallisia valintoja tavalla, joka voi synnyttää myös uutta tietoa. Ne voivat avata uusia näkökulmia sekä museon omaan tiedontuotantoon että laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Painettujen julkaisujen rinnalla erilaiset verkkojulkaisut mahdollistavat nopeamman ja kevyemmän tiedonvälittämisen. Julkiset kokoelmatietokannat ja museoiden tarjoama tietopalvelu ovat myös tutkitun tiedon esittämistä ja välittämistä.

Museoiden monipuolinen yleisötyö tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden välittää tutkimustietoa. Museoiden tarjoamat oppimispalvelut edellyttävät ajantasaista tutkittua tietoa ja sen hyödyntämisen taitoa sekä kykyä sitoa se opetussuunnitelmaan. Tapahtumien perustana käytetään monipuolisesti tutkittua tietoa ja pohditaan eri ryhmille parhaiten sopivia esittämisen tapoja myös saavutettavuuden kannalta. Asiakasrajapinnassa yleisöjen ja yhteisöjen kanssa työskentelevät välittävät ja esittävät tutkittua tietoa kertoessaan museon toiminnasta museokävijöille.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Vahvistetaan luottamusta museoihin tutkitun tiedon esittäjinä ja välittäjinä. Tehdään tutkimuksen prosessit näkyviksi yleisölle tuomalla ilmi tekijyys, tiedontuotantotavat, tutkimusetiikka ja lähteet. (Museot)

2. Huomioidaan erilaiset yleisöt, yhteisöt ja yksilöt tasavertaisesti myös tutkimuksellisesta näkökulmasta ja kiinnitetään huomiota siihen, mistä aiheista ja minkälaista tietoa esitetään ja välitetään. (Museot)

3. Esitetään ja välitetään tutkittua tietoa saavutettavasti, jotta se on monenlaisten käyttäjien saatavilla.(Museot)

[15] Toisinjulkaisemisesta esim. Jäntti, Kurki, Martikainen, Pöyhönen & Saresma 2025. Sukelluksia tekemiseen, tietämiseen ja julkaisemiseen toisin. Kurki, Martikainen, Saresma, Jäntti & Pöyhönen (toim.). *Taide tietämisen tapana*. Jyväskylän yliopisto. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja, 137.

4. Kehitetään museoalan yhteisiä julkaisukanavia ja viestintää sekä edistetään yhteistyötä akateemisen yhteisön ja muiden yleisöjen kanssa, jotta tutkittu tieto olisi mahdollisimman monien löydettävissä. Selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön museoiden yhteinen pysyvä julkaisualusta.(Museoliitto, museot, yliopistot)

Museoiden tutkimuksellisuuden kehittämisen edellytykset

Museoiden ja museoammattilaisten tutkimusosaaminen

Lähtökohta

Museoväki-kyselyiden perusteella museoalalla työskentelevistä 4–6 prosentilla on tohtorintutkinto.[16]

Vuonna 2026 toteutetussa museoalan tohtorikoulutusta koskevassa kyselyssä puolet tohtorintutkinnon suorittaneista kertoi tutkinnon vaikuttaneen työtehtäviinsä, vaikka vain 35 prosenttia totesi sen vaikuttaneen palkkaan. Työnantajan arvostusta tohtorintutkinnosta oli kokenut yli 60 prosenttia vastanneista. Tohtorintutkinnon suorittamiselle ylivoimaisesti suurin motiivi oli oma kiinnostus. Tohtorikoulutukseen hakeutumisen esteeksi mainittiin muun muassa rahoituksen tai ajan puute, työn ja opiskelun yhteensovittamisen haasteet sekä erilaiset tiedonpuutteet koulutusmahdollisuuksista. Vain noin puolet ilmoitti työnantajan kannustavan osaamisen kehittämiseen, kolmannes ilmoitti työnantajan tukevan kouluttautumista ainakin joiden kustannusten osalta ja neljännes kertoi voivansa käyttää siihen työaikaansa.

Tutkijakoulutuksen lisääminen museoalalla vahvistaisi suoraan museoiden toimintakykyä, lisäisi luotettavuutta ja arvostusta sekä toisi uusia kumppanuuksia ja yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1) Nostetaan esiin organisaatioiden ja henkilökunnan tutkimusosaamista ja tutkimuksellisia profiileja sekä tarjotaan tutkimukseen kytkeytyviä palveluita museoiden käyttäjille. Palveluita voivat olla esimerkiksi tieto-, kuva- ja tutkimusaineistopalvelut, mahdolliset tilaustutkimuspalvelut tai tutkimusaineistojen tallennus- ja säilytyspalvelut. (Museot)

2) Kehitetään museoalan tutkimusosaamista nostamalla tavoitteellisesti museoalan tohtoriprosenttia. Vahvistetaan museotyönantajien näkemyksiä tutkimuskoulutuksen tarpeellisuudesta ja merkityksestä. (Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry, yliopistot)

3) Kannustetaan työnantajina museoammattilaisia tekemään alalle soveltuvia tohtorintutkintoja. Tuetaan ja mahdollistetaan kouluttautumista työn ohessa tai mahdollisuuksien mukaan osana työtä ja vähennetään koulutuksen esteitä. Mahdollistetaan sujuvampi liikkuminen erilaisten tutkimuksellisten roolien ja instituutioiden välillä. (Museot, yliopistot)

[16] Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry ja Jyväskylän yliopiston museologian oppiaine. Museoalan kysely 2026 jatkokoulutuksesta: tohtorikoulutus; Museoväki 2024.

4) Edistetään tutkimukseen liittyvien täydennyskoulutusten järjestämistä. (Yliopistot, Museoliitto)

Organisaatio ja strategiat

Lähtökohta

Vaikka museot tekevät monenlaista tutkimusta ja museotyö esimerkiksi näyttelyiden tai rakennussuojelutehtävän osalta perustaa vahvasti tutkimukseen, kovin moni museo ei kutsu itseään tutkimuslaitokseksi. Tämä johtuu yhtä lailla museoiden rahoitusjärjestelmän painotuksista kuin asenteista suhteessa yliopistoihin ja akateemiseen tutkimukseen sekä myös museoissa työskentelevien tohtorikoulutettujen vähyydestä. Uuden museolain myötä ja museoiden yhteiskunnallisen tehtävän laajentuessa ja syventyessä niiden rooli tieto- ja tutkimusorganisaationa vahvistuu.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Varmistetaan tutkimuksen ja sen tavoitteiden näkyminen museoiden strategioissa. Kuvataan tiedon kartuttamisen ja syventämisen merkitystä koko organisaatiolle. (Museot)

2. Tehdään museokohtaisesti omia tutkimuspolitiikkoja. (Museot)

3. Kiinnitetään huomiota tutkimuksen johtamiseen ja hallintoon museossa, esimerkiksi siihen, mitkä yksiköt ja työntekijät vastaavat tutkimuksesta sekä miten sopimuksiin ja tutkimusetiikkaan liittyvä työ sijoitetaan. (Museot)

4. Tehdään tutkimus näkyväksi museo-organisaatiossa ja viestitään tutkimuksesta myös ulospäin. Huomioidaan tutkimusosaaminen tehtävien määrittelyssä ja henkilökunnan rekrytoinnissa. (Museot)

Resurssit

Lähtökohta

Museotyön arki on moninaista ja usein nopeatempoista, joten siihen on vaikea integroida ja resursoida aikaa vaativaa laadukasta tutkimustyötä. Tutkimuksellisen näkökulman vahvistaminen voi kuitenkin tarjota uusia tapoja rahoituksen hankkimiseen ja resurssien jakamiseen. Museoalan sisäsyntyisenä voimavarana voidaan pitää monenlaisia ammatillisia ja tutkimusverkostoja, jotka jakavat tietoa esimerkiksi hyvistä käytännöistä.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Huolehditaan, että tutkimustyöllä on tavoitteisiin nähden riittävät resurssit. (Museot)

2. Vahvistetaan tutkimuksellista ajattelua ja pyritään huolehtimaan siitä, että museon ydintehtävä ja tavoitteet huomioidaan myös hanke- ja projektityössä. (Museot)

3. Etsitään uusia rahoitusmahdollisuuksia tutkimuskumppanuuksien ja tutkimushankkeisiin osallistumisen kautta. (Museot, yliopistot)

4. Vahvistetaan museoalan verkostoja ja jaetaan hyväksi havaittuja toimintatapoja tutkimuksen edistämisestä. (Museot, museoalan verkostot, Museoliitto, Museovirasto)

Rakenteet

Lähtökohta

Museoiden tutkimuksellisuutta sekä erilaisia tutkimukseen kytkeytyviä tehtäviä edistävät rakenteellisesti ennen muuta museolaki, museopoliittinen ohjelma ja kansainvälinen museomääritelmä. Myös museoalan sisäiset rakenteet kuten vakiintuneet verkosto- ja muut toimijat määrittävät esimerkiksi tutkimuksellisuuteen liittyvää yhteistyötä sekä sitä, miten museoiden ja tutkimuksen suhteesta viestitään ulospäin.

Museovirasto julkaisee vuosittain Museotilastoa, jota varten kerätään tietoja suomalaisilta museoilta. Monet tilastoa varten kerätyt vastaukset kytkeytyvät tutkimukseen, mutta ainoa suora viittaus siihen on kysymys museon tuottamien vertaisarvioitujen artikkeleiden määrästä.[17]

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Nostetaan tutkimus näkyvämmin Museotilastossa seurattavien tulosten joukkoon tai pohditaan muita tapoja mitata ja tilastoida tutkimusta. (Museovirasto)

2. Tuodaan tutkimus näkyvästi ja perustellusti esiin mahdollisissa tulevissa kulttuuripoliittisissa linjauksissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, Museovirasto, Museoliitto)

3. Nostetaan tutkimus ja tutkimuksellisuus keskustelunaiheeksi valtakunnallisia vastuumuseoita ja alueellisia vastuumuseoita koskeviin museolain mukaisiin neuvotteluihin. (Museovirasto)

4. Huomioidaan tutkimus museoita ja museoalaa koskevassa viestinnässä. (Museot, Museoliitto)

Yhteenveto

Museoinstituutio on olennainen osa kansallista ja kansainvälistä tutkimus- ja tietoinfrastruktuuria, mutta samalla sillä on oma, erityinen luonteensa monien tutkimuksellisten rooliensa ja esimerkiksi yleisö- ja yhteisösuhteensa kautta. Museoilla on potentiaalia kasvaa tulevaisuudessa yhä

[17] Museotilasto 2025.

vahvemmin kaikille avoimiksi tutkimus- ja oppimisympäristöiksi ja -toimijoiksi, jotka havainnollistavat tiedon, tutkimuksen ja tiedonmuodostuksen olemusta esimerkiksi kanssatutkijuuden keinoin.

Museotyö perustuu tutkittuun tietoon ja tutkimukseen sekä monilta osin aktiiviseen vuorovaikutukseen tiedeyhteisön kanssa. Museoiden vaikuttavuus sekä kotimaisessa ja kansainvälisissäkin tutkimuksissa todettu luotettavuus pohjautuu viime kädessä museoiden kykyyn toteuttaa ja edistää avoimen tieteen ihanteita, kriittistä ajattelua ja tutkivaa asennetta sekä omassa toiminnassaan että yleisemmin yhteiskunnassa.

Luotettuina tutkimusperustaisina instituutioina museoilla on vastuullinen tehtävä yhteiskunnassa. Kansainvälisen museomääritelmän edellyttämällä tavalla ne tallentavat ja ylläpitävät kulttuuriperintöä yhteiskunnan voimavarana, tukevat monimuotoisuutta ja kestävää kehitystä sekä tarjoavat mahdollisuuksia oppimiseen, tietoon ja sivistykseen.

Toimenpiteet

Museot kirkastavat ja määrittelevät suhdettaan tutkimukseen tekemällä omia tutkimuspolitiikkojaan ja hyödyntävät tässä Tutkimuspolitiikan muistilistaa (2027). (Museot)

Vahvistetaan yhteistyötä museoalan sisällä ja tiedeyhteisön kanssa sekä luodaan ja jaetaan käytäntöjä (Museot, Yliopistot)

Lisätään tutkimusosaamista museoissa ja mahdollistetaan museoammattilaisille sujuva liikkuminen erilaisten tutkimuksellisten roolien ja instituutioiden välillä (Museot, Yliopistot)

Tehdään tutkimuksellisuus näkyväksi museokohtaisissa strategioissa sekä alaa ohjaavissa linjauksissa ja kehitystyössä sekä resursoidaan sitä asianmukaisesti (Museot, opetus- ja kulttuuriministeriö, Museovirasto, Museoliitto)

Lähteet ja kirjallisuus

Aaltonen, Susanna, Fagerstén, Jenny, Heikkilä, Tomi, Henttonen, Maarit, Kela, Riitta, Lepistö, Reetta & Vilja, Jyri [2025]. *Tutkimuspolitiikka*. Espoon kaupunginmuseo. https://admin.espoo.fi/sites/default/files/2025-10/KAMU_ (9.10.2026)

Brulon Soares, Bruno & Bonilla-Merchav, Lauran 2025. *The Museum Definition Handbook*. An ICOM Define Publication. Saatavissa https://icom.museum/en/news/publication-of-the-museum-definition-handbook-words-inspiring-action/ (9.9.2026).

Dickenson, Victoria 2021. *Trust and Value. The Role of Museums in Canada in the Twenty-First Century*. Alberta Museums Association.

Förtroende för Sveriges museer. SOM-rapport nr 2024:7. Götebergs universitet. Saatavissa https://sverigesmuseer.se/wp-content/uploads/2024/06/sm-rapport-juni-24-skarm.pdf (9.9.2026).

Grotz, Kathrin & Rahemipour, Patricia 2024. *The Hidden Capital. Trust in Museums in Germany*. Institute for Museum Research 2024.

ICOM Suomi. Museomääritelmä. Saatavissa https://icomfinland.fi/museomaaritelma/ (9.9.2026).

International Council of Museums (ICOM) 2026. ICOM Code of Ethics for Museums. Saatavissa ICOM-Code-of-Ethics-for-Museums_2026_EN.pdf (9.9.2026).

Jäntti, Saara, Kurki, Teo, Martikainen, Jari, Pöyhönen, Sari & Saresma, Tuija 2025. Sukelluksia tekemiseen, tietämiseen ja julkaisemiseen toisin. Teo Kurki, Jari Martikainen, Tuija Saresma, Saara Jäntti & Sari Pöyhönen (toim.). *Taide tietämisen tapana*. Jyväskylän yliopisto. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja, 137. https://taidetietamisentapana.jyu.fi/s/taide-tietamisen tapana/page/sukelluksia-tekemiseen-tietamiseen-ja-julkaisemiseen-toisin (6.10.2026).

Luottamus & Maine. *Luottamusanalyysi. Suuri yleisö.* Julkishallinnon erikoistutkimus 2026. https://museoliitto.fi/wp-content/uploads/2026/08/LuottamusMaine_museoala_julkinen%E2%80%93aineisto.pdf (2.9.2026)

Kansalaistieteen suositus 2022. Vastuullisen tieteen julkaisusarja 5 :2022. Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta ja Tieteellisten seurain valtuuskunta. Saatavissa (10.9.2026).

Kulmala, Meri & Spišák, Sanna & Venäläinen, Satu & Laiho, Marjukka & Hakala, Katariina & Rättilä, Tiina 2023. *Kanssatutkimus: Ihanteet ja käytännöt*. Tampere University Press. Saatavissa https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-042-7.

Mattila, Mirva (toim.) 2018. Mahdollisuuksien museo. Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:11. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/730856e6-e78e-4508-89c4-33eb3f39f1cb (9.9.2026).

Museolaki 314/2019. Saatavissa https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2019/314 (9.9.2026).

Museotilasto 2025. Saatavissa https://www.museotilasto.fi/statpublication/year/2025 (9.9.2026).

Museoväki 2024. Museoliitto. Saatavissa https://museoliitto.fi/wp-content/uploads/2024/09/Museovaki24_yhteenvetoraportti.pdf (9.9.2026).

Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry ja Jyväskylän yliopiston museologian oppiaine. Museoalan kysely 2026 jatkokoulutuksesta: tohtorikoulutus.

Paaskoski, Leena 2024. *Museot ja tutkimus*. Aloituspuheenvuoro. Valtakunnalliset museopäivät 2024. Tutkiva museo 22.5.–24.5.2024. Järjestäjänä Suomen Museoliitto yhteistyössä Jyväskylän museoiden, Jyväskylän kaupungin ja Jyväskylän yliopiston kanssa.

Rastas, Anna 2024. Näyttelyt tutkitun tiedon tuottamisen ja esittämisen paikkoin. *Suomen museo / Finskt museum* 2024.
Saatavissa https://journal.fi/suomenmuseo/article/view/147800/104770 (9.9.2026).

Tieteen termipankki 2026a. Tutkimus. Saatavissa https://tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:tutkimus (10.9.2026).

Tieteen termipankki 2026b. Tutkiva oppiminen (kasvatustieteet). Saatavissa Kasvatustieteet:tutkiva oppiminen – Tieteen termipankki (14.9.2026).

Tuomi, Timo [2015]. *Espoon kaupunginmuseon tutkimus- ja julkaisupolitiikka vuosille 2015–2020. Espoon kaupunginmuseo.*

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk (7.10.2026).

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). Ihmistieteiden eettisen ennakkoarvioinnin ohje. https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/ihmistieteiden-eettisen-ennakkoarvioinnin-ohje (7.10.2026).

Tutkivan journalismin yhdistys. https://www.tutkiva.fi/kategoria/yleinen/ (7.10.2026).